

Sundbyberg 2026-01-30

Vår referens:
Mia Ahlgren

Mottagare:
Stadsrådet Camilla Waltersson Grönvall

Funktionsrätt Sveriges förslag till en handlingsplan med reformagenda för funktionsrättspolitik

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 54 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sammanfattning

Regeringen har uttryckt ambitioner om att stärka funktionsrättsperspektivet och skyddet mot diskriminering, men utvecklingen går i motsatt riktning. FN har givit skarp kritik och rekommendationer till Sverige gällande genomförandet av Funktionsrättskonventionen.

Myndighetens för delaktighets förslag till handlingsplan för funktionshinderspolicen 2026–2031 berör bara till del vissa av FN:s rekommendationer och saknar nödvändiga reformer av lagstiftning, budget och uppföljning. Tyngdpunkten ligger på kunskapshöjande insatser snarare än på strukturella åtgärder som kan vända den negativa utvecklingen.

Mot bakgrund av internationella exempel och EU:s arbete efterfrågar Funktionsrätt Sverige politisk handlingskraft och en tydlig reformagenda i linje med Funktionsrättskonventionen, med aktiv involvering av funktionsrättsrörelsen.

Nedan ger vi fyra förslag till grundläggande reformer: att etablera en tydlig funktionsrättspolitik med tidsatta och budgeterade åtgärder, att tillsätta en statlig utredning för att se över lagstiftningen och höja konventionens status, att inrätta en nationell övervakningsmekanism

för likvärdig tillämpning i hela landet samt att skapa en struktur för systematisk uppföljning av FN:s rekommendationer med reellt inflytande från funktionsrättsrörelsen.

Inledning

När regeringen tillträdde 2022 betonade statsministern att "integrera funktionsrättsperspektivet i fler politik- och samhällsområden är fortsatt i fokus." Han lyfte även vikten av stärkt skydd mot diskriminering. I dag ökar diskrimineringen, och FN konstaterar en tillbakagång på flera rättighetsområden, särskilt vad gäller den människorättsmodellen av funktionshinder och Sveriges förståelse för konventionens normer och åtaganden. Konventionen saknar status, och den används inte av myndigheter eller domstolar som underlag för tolkning.

Rekommendationer från FN som utgångspunkt

I det förslag till handlingsplan för funktionshinderspolicen 2026-2031 som överlämnats av Myndigheten för delaktighet har endast spridda delar av FN:s rekommendationer kopplats till åtgärder inom olika politikområden. Som en konsekvens av myndighetens tolkning av uppdraget, saknas den skarpa delen av rekommendationen som rör t ex lagstiftning samt klagomåls- eller övervakningsmekanism. Sveriges åtaganden i artikel 4 handlar om att åtgärda lagstiftning, till fullo utnyttja tillgängliga resurser för att säkerställa budget även för ekonomiska sociala och kulturella rättigheter samt att konventionen ska gälla över hela landet utan undantag. Sveriges åtaganden kräver följaktligen politiska beslut om både lagstiftning, budget och utkrävbarhet för rättighetsbärare.

Viktigt att gå från att lyssna till dialog och handling

Socialtjänstministern och statssekreterare med ansvar för funktionsrättskonventionen har lovat att lyssna på rörelsen inför arbetet med handlingsplanen. Vi har under åren lämnat mängder av underlag och konstruktiva förslag (se bilagor). När Sverige var ordförande i EU och arrangerade en konferens om funktionsrättsstrategier efterfrågade vi konkreta politiska åtaganden. Den 3 december 2025 publicerade vi rapporten Respekt för funktionsrätt¹ som grundar sig på en bedömning av genomförandet av FN:s rekommendationer.

Våra förslag avspeglas inte i förslaget till handlingsplan som MFD överlämnat till ministern. MFD lyfter satsningar på ökad kunskap, nya rapporter, stödmaterial och uppföljningar. Det är gott så, men förslagen kommer inte att vända den negativa trenden med ökad diskriminering

¹¹ [Rapport Respekt för funktionsrätt](#) kompletterad med [webbinarium med forskarsamtal 3 december 2025](#).

och våld, ifrågasättande av individer som söker stöd de har rätt till, växande klyftor som rör ekonomi, hälsa och självbestämmande, segregering utbildning och tvångsförflyttningar. Förslagen är långt ifrån den reformagenda som FN och funktionsrättsrörelsen efterfrågar.

MFD:s förslag till handlingsplan är grundade i en process som utgått från myndigheters utmaningar, inte utifrån vad Sverige behöver göra för att följa rekommendationerna från FN i en gemensam process med funktionsrättsorganisationer.

Parallellt med processen i Sverige har EU antagit nya åtgärder i sin strategi, där 64 uppföljningsbara politiska åtagande redan genomförts under de fyra första åren av den tio-åriga strategin. Behovet av konkreta uppföljningsbara åtgärder och frågor som rör budget diskuterades nyligen på EU-kommissionens årliga konferens.

Med denna skrivelse hoppas vi att regeringen inte bara lyssnar, utan visar handlingskraft och tillsammans med oss som resurs, påbörjar det reformarbete som FN efterfrågat. Det bästa exemplet på aktiv involvering är när representanter från funktionsrättsrörelsen aktivt deltog i förhandlingsprocessen av texten till konventionen i FN.

I våra förslag till regeringen, lyfter vi fram fyra grundläggande reformer, och bifogar två bilagor med fler förslag till handlingsplanen. **Del 1** innehåller förslag till övergripande reformer, inspirerade av strukturen på den isländska handlingsplanen. Detta dokument skickade vi till MFD redan i mars 2025 och även till NOD. **Del 2** innehåller utvecklade förslag till reformer som behövs inom olika politikområden.

Förslag 1

Lägg grunden till en reformagenda – byt namn till funktionsrättspolitik och anta politiska tidsatta uppföljningsbara åtgärder i en handlingsplan.

FN efterfrågar en reformagenda med utgångspunkt i människorättsmodellen av funktionshinder. Barnpolitiken bytte för längesedan namn till Barnrättspolitik. Det har sedan 20 år tillbaka funnits en budget för spridning av Barnkonventionen och efter flera utredningar blev Barnkonventionen lag, med fortsatt transformering.

När riksdagen antog målet för funktionshinderpolitiken efterfrågades en helhetssyn i ett tillkännagivande. Riksrevisionen har efterfrågat tydligare politisk styrning och översyn av sektorsansvar. Förslagen till handlingsplan från MFD, är tolkade utifrån 12 områden, som behöver samordnas och styras även på en övergripande nivå. Detta bör ske med tydliga politiska tidsatta och budgeterade åtgärder. Se struktur på

Islands handlingsplan och EU:s åtgärder och öppet redovisade uppföljning.

Förslag 2

Tillsätt en statlig utredning med tydlig funktionsrättskompetens och brett uppdrag att se över lagstiftning och höja statusen på Funktionsrättskonventionen.

Spanien, Island och Norge är exempel på länder som i närtid höjt statusen på funktionsrättskonventionen i nationell rätt. Spanien har ändrat sin grundlag. Islands riksdag antog en konkret handlingsplan med direkt koppling till konventionen och Agenda 2030. De höll sitt löfte och inkorporerade konventionen genom en lag i november 2025. Norges storting beslutade den 9 december att Funktionsrättskonventionen blir en del av deras Menneskerettslov som står över nationell lag, motsvarande Europakonventionen i Sverige.

Utredningen som föregick ratificeringen av Funktionsrättskonventionen har kritiserats av forskare². Liknande kritik finns även dokumenterat i intervjuer i Handikaphistoriska föreningens projekt Inget om oss utan oss³.

Det är därför nödvändigt att säkerställa att direktiv till en statlig utredning är formulerade för att komma åt utmaningar och genomförs med kompetens i sammansättningen av utredare, sekretariat och experter.

Flera utredningar av Barnkonventionen som rör överensstämmelse och praxis har genomförts genom åren. Konsekvensanalyser ska utgå från Barnkonventionen, medan stöd till konsekvensanalyser på vårt område ska utgå från "personer med funktionsnedsättning". Genom rekommendationer från FN finns starkt stöd för översyn av lagstiftning på flera områden. Men det finns också behov av att föreslå åtgärder i befintlig lagstiftning, att se över hur och utreda konventionens status⁴. Funktionsrättsrörelsen behöver vara aktivt involverade i besluten om direktiv och sammansättning.

² <https://rwi.lu.se/pyramid-publications/funktionsrattskonventionen/>

³ [Inget om oss utan oss!](#)

⁴ Se [ställningstagande kring en utredning](#) från rundabordssamtal med [eniga riksdagspartier i riksdagen maj 2025](#)

Förslag 3

Ge Länsstyrelserna i uppdrag att utveckla en övervakningsmekanism för likhet över landet

MFD och SKR har inriktat sig på stöd och nätverk som bygger på goda exempel över landet. Men rättigheter och Sveriges folkrättsliga åtaganden är inte frivilliga. Statens åtaganden enligt Funktionsrättskonventionen gäller hela landet.

JO riktar upprepad kritik mot kommuner i många olika ärenden som har koppling till rättigheter. Sektorsmyndigheter och tillsyn fungerar inte. Det saknas klagomålsmekanismer för enskilda. Mycket tyder på att situationen förvärrats, i takt med besparingar. FN har uppmanat Sverige att inrätta "en mekanism på nationell nivå för att effektivt övervaka regionernas och kommunernas genomförande av konventionen med bindande mål, indikatorer och effektiva åtgärder."

Förslag 4

Tillsätt en beredningsgrupp för systematisk uppföljning av rekommendationer

Funktionsrättskommittén har lämnat 85 rekommendationer. Det är flera åtgärder än de som beskrivits ovan som behöver omfattas av en handlingsplan. MFD:s processer har inte gjort det möjligt för den samlade rörelsen att prioritera och operationalisera rekommendationerna. Istället har synpunkter efterfrågats på de utmaningar som myndigheterna identifierat.

Sverige saknar också en mekanism med inflytande från funktionsrättsrörelsen för systematiskt genomförande av konventionen. Vi föreslår därför att regeringen skapar en beredningsgrupp på tjänstemannanivå som upprättar en modell för uppföljning av rekommendationer med möjlighet till gemensam förståelse av vad FN efterfrågar. En gemensam uppföljning som diskuteras bredare på delegationen skulle öka kunskapen och skapa förutsättningar för effektivare arbete.

Vänliga hälsningar

Nicklas Mårtensson
Ordförande Funktionsrätt Sverige

Bilaga 1 Förslag till handlingsplan för funktionsrätt del 1
(övergripande)

Bilaga 2 Förslag till handlingsplan för funktionsrätt del 2
(inom politikområden)

Bilaga 3 Tabell med förslag till handlingsplan kopplade till
rekommendationer och globala mål.